

NA ČEMU JE SADA ETNOLOGIJA?

O tome je izvjestio G. Schmidt S. V. D. na etnološkom kongresu u Milanu 17. 9. 1925., pa je i našem uredniku darežljivo ondje ustupio svoj rukopis. Srdajna mu hvala. G. Schmidt i H. Pinard de la Boullaye D. I. jesu prvaci u kršćanskoj etnologiji.

Značajna je pojava novijega doba: Socijologija i povijest vjera pobijaju evolucionizam. Za socijologiju eno H. Lowie u »Primitive Society« energično udara na teorije L. H. Morgana. To je djelo od g. 1920. doživjelo pet izdanja. I Dr. Plinschke (Leipzig) u svom članku »Die Promiskuitätslehre als völkerkundliches Problem«. (u »Japanisch-Deutsche Zeitschrift für Wissenschaft u. Technik«, Nishi-Doku Gagügel, II., 1924, p. 463—476) oštro kritizira dokaze za promiskuitet. E. Vatter, ravnatelj etnografskog muzeja u Frankfurtu na Majni, izdao je monografiju »Der australische Totemismus« (Mitteilungen aus dem Museum für Völkerkunde in Hamburg 1925); u njoj kritički prikazuje sve pokušaje i tumačenja o totemizmu. Došao je do ovog zaključka: »Djela Graebnera i Schmidta o etnografiji, socijologiji, znanosti religija i lingvistike u Australiji daju nam ovih zadnjih godina potpunu kulturnu povijest ovoga kontinenta; sve ako se ti pisci među sobom i razilaze, zacijelo ne će ni budućnost za nju donijeti što bitno novo. Ako poredimo rezultate ove dvojice učenjaka, jasno ćemo se uvjeriti o koristi historijsko-kulturne metode«. O toj metodi mogu i ovo navesti: Uredništvo djela »Handvörterbuch der Staatswissenschaften« — to djelo uživa u Njemačkoj najveći ugled — zamolilo me, da za četvrto izdanje napišem članak »Obitelj«. To sam i uradio. Članak ima više od 40 stranica. U njemu sam prikazao rezultate svog istraživanja o početku i razvitku obitelji. Uredništvo je pohvalilo članak i već ga je otisnulo.

Jednako je i s povijesti vjera. To ću potanko prikazati u drugom izdanju svog djela »Ursprung der Gottesidee« (Izaći će u g. 1926). No osobito valja za povijest vjera spomenuti drugi svezak djela »L' étude comparée des religions«, koje je napisao O. Pinard de la Boullaye D. I. Taj svezak prikazuje razne metode i zato je kao praktični priručnik važniji od prvog. To je knjiga puno bolja od Graebnerova djela »Die Methode der Ethnologie«. Graebnerova je dakako velika zasluga, što je prvi napisao takovu knjigu. No Graebner nije tako jasan kao Pinard. I A. Bros je napisao uvod u etnologiju »L' Ethnologie religieuse« (Paris 1923). U njega su i posebna poglavlja o opažanju, tumačenju, poređivanju i klasifikaciji činjenica. To će koristiti našim misijonarima. Dobro je to, što su tu prikazani misijonari, glasoviti etnolozi: Lejeuhe, Lafitau i Charleroux D. I., te Petitot O. M. I.

Baron Descamps je izdao monumentalno djelo »Le Genie des Religions« (Paris-London 1922). On je upotrebio silno gradivo etnografsko, lingvističko i vjersko. Djelo će mnogo koristiti etnologiji.

Izašlo je i djelo **W. Schmidt** i **W. Koppers** »Völker u. Kulturen«. Prvi svezak govori o socijologiji i ekonomiji, drugi o tom, kako je važna povijest vjera. Socijalistički ga je list »Der Kampf« (Beč. XVIII. 1925, str. 262—266) djelomice preštampano. Pisac tog članka predbacuje socijalistima, što su duго ostali uz evolucijonizam Morgana i Engelsa te veli, da je samo povjesno-kulturna metoda opravdana. Pisac je D. O. München-Helfen, koji je slušao kurs, što smo ga ja i o. Koppers održali na Bečkom sveučilištu.

Dokora će biti doštampano i moje lingvističko djelo »Die Sprachfamilien u. Sprachenkreise der Erde« (C. Winter, Heidelberg). Prvi dio prikazuje povijest lingvističkih istraživanja po svem svijetu. Tu je i brojna bibliografija. U drugom dijelu su po prviput skupljene velike i male lingvističke obitelji, lingvistički serkli. Ima i 12 velikih karata u bojama.

Prof. Menghin obrađuje već dulje vremena odnos etnologije i prehistorije. Nadam se, da će u g. 1926 biti gotov. On radi povjesno-kulturnom metodom. To će djelo biti važno za prehistoriju Evrope. Kako Menghin spretno piše, vidi se i iz članka, što ga je objelodanio u »Anthroposu« (1925, str. 516—557) i gdje crta kulturu Tumba plemena u Kongu (Die Tumbakultur am unteren Kongo u. der west-afrikanische Kulturkreis).

Isusovci **E. Licent** i **Teilard de Chardin** pošli su na ekspediciju u zapadnu Kinu, Mongoliju i Madžuriju. Oni su našli stvari, važnih za paleontologiju i prehistoriju. P. Licent je izdao djelo o svojem 10. godišnjem putovanju i boravku u Kini (1914—1924). Djelo je 4. te ima atlas i 3000 ilustracija i 194 karte in folio (Tientsin 1924).

Spomenuo bi još, da prof. **Gahs** (Zagreb) proučaje Turke, Mongole, Madžu i druge narode srednje Asije; prof. **Ehrlich** (Ljubljana) paleo-asijske narode (Ainu-Gilyakes, Čuktho-Kančatkajce, Yukaghirce i Namolle) i prof. **Andres** (Bonn) indijska plemena u Americi (sjev. zap.). Posebnu monografiju o Novoj Gvineji pripravljaју Kirschbaum i Schebesta S. V. D., a P. Dubois D. I. svršio je već jedan dio monografije o Madagaskaru (osobito o Betsileima). I misijonari presv. Srca i Marijaniste izdat će više stvari.

G. 1910 sam zaželio u svom djelu »La position des peuples pygmées dans l' evolution de l' homme«, da se brzo istraže pigmejci, jer izumiru, a s njima nam propada mnogo etnološkog blaga. Posla nije prihvatio nitko. Kad sam g. 1923. došao u Rim, da pomognem kod priprava za vatikansku izložbu, kazao sam sv. Ocu, kako bi trebalo k tim narodima poslati ekspedicije. Papa mi je velikodušno odgovorio: »To su ljudski dokumenti, koji ne smiju

propasti. Pripravite ekspedicije, pa onda podite. Bog će providjeti, te ću tu stvar pomoći«. Tako je eto došlo do 4 ekspedicije.

a) Moricu Vanoverberghu C. I. M. (Scheut) smo povjerili ekspediciju k negritima sjeverno-istočno od Luzon (Filipinski otoci). On poznaje savršeno jezike i etnografiju onih krajeva, pa je o tome objelodanio već više monografija (Vidi u »Anthropos« 1925, str. 719). On je našao, da ti negriti vjeruju u stvoritelja čitavog svijeta te mu žrtvuju prvine svog lova, žive u potpunoj monogamiji. Imaju svoju liturgiju, ali je ne razumiju. Sva je prilika, da je to ostatak njihovog starog jezika. Izvješće je ove ekspedicije izišlo u engleskom jeziku (Anthropos 1925, str. 148—199, 399—443).

b) Druga je ekspedicija povjerena p. Schumacheru Bijelih Otaca, da prouči negrite u Ruandi (u srednjoj Africi). On je ondje 15 g. misijonar te izvrsno poznaje plemena, jezike i etnografiju. Ti pigmejci vjeruju u Imana, vrhovnog gospodara i stvoritelja svih stvari, mole mu se i žrtvuju prvine i libacije (Anthropos 1925, str. 696—701).

c) Treću je ekspediciju vodio Schebesta S. V. D. među pigmejcima u Senandi i kod pignoida u Senoi blizu otoka Malake (Britska Malaya). Sch. je ondje ostao 18 mjeseci. Ondje je on našao najveću mješavinu kultura (Anthropos 1925, str. 720—739).

Te su nam tri ekspedicije mnogo privrijedile. Tu se vidi, da **primitivni monoteizam** nije nikakva isprazna teorija, nego **živa vjera** s kultusom i motivima. Na čuvstva utječe i moralno ponašanje urođenika. Njihovi Veliki Bogovi nijesu jednostavni »Urheber«, još manje »dii otiosi«, nego pravi i jedini Bog.

d) P. Schebesta je pohodio i Kubuse na Sumatri. Ti su pigmejci zadnji ostaci poganskih naroda. Naši su protivnici samo njih navodili kao dokaz, da postoji narod bez vjere. P. Sch. je to evo oborio. Kubusi nijesu primitivni Malajci, nego su Premalajci. Imaju vjeru i kultus.

Toliko glede ekspedicija.

P. Küsters O. S. B. javio mi je, da je u južnoj Africi naišao na velike spilje s prehistoričkim nalašcima. Novčanom pomoću sv. Oca moći će to sada istražiti. K njemu će poći Dr. Lebzelter (Beč), antropolog, prehistoričar i etnolog, pa će obojica metodički istražiti spilje, a onda poći među Bošmanske pigmejce.

Na koncu moram spomenuti veliku vatikansku izložbu od ove godine. Ondje su etnologija i znanost vjera divno prikazane. U posebnoj smo dvorani predočili posjetiocu uspjehe naše nove metode. Tu su prikazani predmeti, njihovo socijalno i vjersko obilježje. Zahvalni smo sv. Ocu, što nam je pružio tako krasnu zgodu, da široj javnosti prikazemo našu etnologiju. Papa kani poslije izložbe podignuti u Rimu dva muzeja, jedan za znanost misija, a drugi za etnografiju. Ti će muzeji mnogo značiti.